

Michala ŠETINOVÁ,
VÝVOJ VÝSTAVNÍ ČINNOSTI HRADECKÉHO MUZEA V LETECH 1980-2010
(S důrazem na rozbor metod prezentace)

Bakalářská práce v rámci studijního oboru Prezentace a ochrana kulturního dědictví na Historickém ústavu Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové 2015, 86 str.

/9 nečíslovaných stran (titul, zadání bakalářské práce, prohlášení, poděkování, anotace), obsah, str. 10-86 vlastní text bakalářské práce (str. 10 – seznam použitých zkratek; str. 11-12 úvod; str. 13-14 kapitola 1., str. 15-19 kap. 2.; str. 20-22 kap. 3.; str. 23-24 kap. 4.; str. 25-54 kap. 5.; str. 55-66 kap. 6.; str. 67-68 Závěr; str. 69-72 prameny a literatura; str. 73-86 obrazová příloha/

P o s u d e k o p o n e n t a

Autorka předložila bakalářskou práci, která „...se zabývá nástinem metod prezentace jednotlivých výstav a expozic v Muzeu východních Čech v Hradci Králové a jeho předchůdce mezi lety 1980-2010. Analyzuje výstavní postupy ...“ a jejím cílem je „...ukázat realizované výstavy hradeckého muzea nejen po obsahové stránce, ale především po stránce použitých výstavních postupů.“ (Anotace, nestr.)

Úvodní kapitoly (první věnovaná obecně muzejnictví, druhá principům a metodám muzejní prezentace, třetí a čtvrtá velmi stručné historii královéhradeckého muzea do r. 1980 a mezi lety 1980 až 2010) jsou nutným (?) úvodem do problematiky.

Zejména v obecných pasážích o muzejní prezentaci bych očekával širší teoretická východiska - z jazykově přístupných např. práce Ladislava Kesnera o expozici jako prostoru aktivního vnímání či příslušné pasáže v jeho obsáhlejší práci o marketingu a managementu muzeí a památek, Jiřího Beneše, Františka Šebka, Jiřího Žalmana či obecnější studie Iva Osolobě o ostenzi či sémiotice apod. Možná by autorce jejich podrobnější prostudování naznačilo širší souvislosti a specifika muzejní prezentace a inspirovalo k dalším možnostem zkoumání v rámci předložené práce.

Těžiště práce spočívá v pokusu o podrobnější rozbor výstavní produkce konkrétní muzejní instituce (královéhradeckého muzea) v konkrétním časovém období 80. a 90. let 20. století a prvního desetiletí století dvacátého, tedy vymezení, záběr i záměr velmi důležitý a přínosný. Jedná o etapu třiceti let, během které došlo kromě „normálního“ historického vývoje a pokroku k radikální společensko-politické změně, která byla provázena kromě jiného i překotným vývojem ekonomickým i technologickým. Uvnitř instituce se pak projevil a prosadily výrazné proměny zřizovatelské, organizační i personální..

Obecně lze konstatovat (a je třeba to vzít i v úvahu), že sledované období je na jedné straně obdobím **diskontinuity** (zejména vnějších faktorů – ideologické, změny poslání a vlivu zřizovatelů, kvalitativní technologický progres apod., ale i vnitřních, jako např. v personálních otázkách především v oblasti managementu organizace, generační obměna atd.), na straně druhé **kontinuity**, kterou představuje poměrně setrvalý stav zejména na postech konkrétních odborných pracovníků jako potencionálních tvůrců obsahové složky výstav a expozic, i na pozici „výtvarníka“, který udával hlavní trendy a po-dobu jednotlivých výstav a expozic v daném období.

Otázkou je, jak se tyto faktory odrazily v prezentační praxi královéhradeckého muzea během sledovaného období.

Autorka ke své analýze vybrala z celkového počtu 326 expozic a výstav 23 prezentačních akcí, tedy cca 7 procent. Otázkou je, nakolik je zvolený výběr reprezentativní a vypovídající o sledovaných změnách. Lze však konstatovat, že ve výběru jsou zahrnuty všechny podstatné prezentační akce, které svým způsobem v konkrétní době představovaly trendy i posuny v prezentační praxi královéhradeckého muzea.

U jednotlivých vybraných událostí shromažďuje autorka (str. 25 a násl.) údaje o tvůrcích, námátkově sleduje způsob propagace, náklady, místy reflektuje ohlas veřejnosti, a to téměř výhradně na základě zápisů z tzv. návštěvních knih. Z omezené škály použitých zdrojů je možné druhotně též konstatovat minimální rozsah reflexe např. v muzejních časopisech, případně jiných seriózních sdělovacích prostředcích, a i naznačuje bídu odborné kritiky muzejní práce nejen v královéhradeckém muzeu, ale obávám se, že v (českém) muzejnictví obecně, snad s výjimkou kritik výstav uměleckých v muzeích výtvarného umění, v našich podmínkách nazývaných jako „galerie“.

Na základě dochovaných fotografií a místy i vzpomínek očitých tvůrců a svědků popisuje pak poměrně podrobně užívaný výstavní fundus (např. vitríny, panely, podstavce atd.).

Bohužel – a to je tak trochu kritika do oponentova vlastního hnízda – autorka vesměs neměla k dispozici (nebo nepoužila?) původní přípravné materiály jednotlivých výstavních akcí, označovaných muzejní teorií a praxí jako náměty, libreta a scénáře. Jejich konfrontací (zejména námětů a libret) s výslednou podobou výstav dochovaných na dokumentárních fotografiích by se mohla pokusit o jisté hodnocení zvolených postupů, např. z hlediska toho, nakolik zvolené formy umožnily prezentaci autorských závěrů výstavní akce.

V této souvislosti je třeba jen litovat, že autorka nepoužila bakalářskou práci Stanislava Hrbatého, autora výstavní kolekce Chladná krása plátové zbroje, obhájenou v r. 2007 na Ústavu archeologie a muzeologie FF Masarykovy univerzity v Brně, kde je i velmi podrobně popsán postup obsahové i realizační přípravy výstavy.

Možná autorka mohla pro doložení a zvýraznění naznačených změn metod prezentace nalézt nějaké téma, které se objevilo opakovaně v různých fázích sledovaného období, a vysledovat proměny forem jeho prezentace. A to nejen z hlediska pouhé záměny vitrín staršího typu za novější, použitého osvětlení, způsobu výroby doprovodných textů pod., ale zejména z hlediska případných proměn prezentace daného tématu. Myslím, že by to bylo možné např. u kolekcí archeologického materiálu, některých etnografických i umělecko-řemeslných kolekcí.

Autorka následně na základě poměrně zevrubného rozboru vybrané části výstavní produkce muzea konstatuje především změny tematické (např. odklon od politických a ideologických akcí - srv. např. str. 55 sq.), vymezuje jisté přechodné období, které spatřuje v letech 1989-1991 (str. 58 sq.), až k naprosté absenci těchto výstav, která ale naopak téměř vůbec nebyla nahrazena prezentací aktuálních témat nových společenských poměrů.

Pro období po r. 1991 stanovuje autorka jistou tematickou typologii výstav archeologického, přírodovědeckého a kulturně uměleckého zaměřením. Poněkud překvapivě v tomto výčtu vynechává výstavy a expozice obecně historických témat, přestože je ve své práci uvádí a definuje.

Druhým výrazným přínosem práce podle mého názoru je, že se autorce podařilo vysledovat v produkci královéhradeckého muzea v daném období jistý trend směřující o prosté ostenze (instalace a ukazování individuálních exponátů uzavřených v „klasických“ muzejních

vitrínách), přes pokusy prezentovat muzejní soubory v širších vazbách a souvislostech, až po snahy vytvářet „autentická“ původní prostředí, ze kterých byly muzejní sbírkové předměty v procesu selekce vyjmuty. Zdá se, jako by muzeum (muzea?) usilovala prezentační prací o jisté popření základního principu své sbírkotvorné činnosti, který naopak spočívá právě ve vyjímání autentik z jejich původního/přirozeného prostředí a vytváření sbírek jako souborů hmotných dokladů s novými významovými hodnotami.

Tento svůj poznatek formuluje autorka v závěru (kap. 6.3.) jako tendenci „... *prezentace objektů v jejich přirozeném prostředí, vytvořeném muzejními prostředky*...“ Tento vývoj sleduje od výstavy o počátcích fotografie ve východních Čechách z r. 1989, přes výstavu o přírodních poměrech v městském prostředí (r. 1992) až k prezentaci kolekce dětských kočárků a vozítek z r. 1997. Zvláštní linii pak tvoří minimálně dvě výstavy, které důsledně pracují téměř s „autentickým“ prostředím, tj. výstava ke 130. výročí Pardubicko-liberecké dráhy (instalovaná v r. 1989 ve skutečném železničním vagonu a putující po předmětné železniční trati) a především expozice o Janu Kotěrovi v r. 2002, důsledně využívající po generální rekonstrukci „krystalicky čistý“ prostor jeho nejdůležitější architektonické realizace, kterou je právě muzejní budově v Hradci Králové, kdy tato stavba (tedy „výstavní prostor“) se stala dokonce jedním z hlavních exponátů.

U předložené práce zůstává pro recenzenta otázkou, nakolik bylo důležité sledovat detailně technické řešení jednotlivých vitrín (kap. 6.4.), případně dalšího technického vybavení (kap. 6.5.), osvětlení (6.6.), protože jejich vliv na proměny muzejního (expozičního) jazyka, resp. jak konkrétně a nakolik přispívají ke sdílnosti a čitelnosti prezentovaného námětu jednotlivých muzejních prezentací, není výrazněji dokumentován.

Zvláštní pozici, která souvisí spíše s otázkami vytváření původního prostředí muzejních předmětů, je např. použití repliky autentické historické vitríny z 2. poloviny 19. století v kolekci ke 150. výročí firmy V.F.Červený a synové (v r. 1992). Tato otázka, případně podobné záležitosti vytváření velkoobjemového prezentačního prostoru (např. dioramata), zůstala poněkud stranou autorčina zájmu.

K vlastnímu textu práce by bylo možné upozorňovat na drobné omyly v pravopise či prohřešky proti typografickým zásadám úpravy textu i na některé stylistické neobratnosti (zejména v úvodních obecných pasážích či např. hodnocení výstavy Chladná krása plátové zbroje jako prezentace, která „...*se podle všeho muzejním pracovníkům velmi povedla*...“ (str. 68).

Závěr:

Přes naznačené dílčí výhrady a připomínky se domnívám, že cíle práce, tj. „...*nastínit metody prezentace, které Muzeum východních Čech v Hradci Králové ve stanoveném období 30 let od roku 1980-2010*“ (str. 67), bylo částečně dosaženo.

Dále se domnívám, že práce přináší první pokus o rozbor a hodnocení výstavní produkce významného regionálního muzea v daném období. Zpracování podobných studií pro jiné instituce a komparování zjištěných závěrů by mohlo být přínosné nejen pro muzeum v Hradci Králové, ale i pro vyslovení obecnějšího hodnocení vývoje českého muzejního výstavnictví přelomu 20. a 21. století, které oboru chybí a které dosud nepřekročilo stín historických prací Špétových. Postavení královéhradeckého muzea v něm by snad opravňovala i skutečnost, že tři královéhradecké muzejní expozice tohoto období (uvedené i v této práci) získaly přední

umístění v prvních osmi ročnících národní soutěže muzeí Gloria musaealis v kategoriích „Nejlepší muzejní výstava roku“ (2002 – 3. místo, 2006 – 1. místo, 2009 – 2. místo).

Práci doporučuji k obhajobě.

V Hradci Králové dne 24. ledna 2016.

PhDr. Zdeněk Zahradník